

Úttisztítás a régi Pesten

Említettük a múltkor, hogy a pesti — évről évre költségesebb — utcatisztogatásra 1871-ben 97 700 forintot fizetett ki a város.

A száz év előtti számadások részletesebben is megőrizték, mire fordították ezt a közel százezer forintnyi összeget, ami az akkori városi költségvetés mintegy 1,4 százalékát jelentette.

Az utcai szemét elfuvarozásáért 35 770 forintot fizettek. Az utcákat seprő napszámosok fizetése került a legtöbbe: ők 43 323 forint bért kaptak. A Duna-part tisztogatásának költsége 1840 Ft volt. A hó- és sárkihordás 15 008 forintot emésztett fel. A szemétlerakóhely egyengetése pedig 1726 forinttal szerepelt a költségek között.

A felsorolt pár számadat jellemzi Pest város száz év előtti úttisztítási feladatainak összetételét.

A város akkor még nem tartott külön szervezetet az utak tisztántartására. A mai Köztisztasági Hivatal szervezését csak 1895 július 24-én határozta el a főváros közgyűlése. Addig Pest és Buda (majd 1873-tól az egységes Budapest főváros) külön szervezet nélkül, maga gondoskodott a közterületek tisztogatásáról. A munkát vállalkozókkal, illetve külön felfogadott napszámosokkal végeztette. Az úttisztítás a kerületi előljáróságok (és részben a városi tűzoltóság) feladatkörébe tartozott.

A házak belsejében, a lakásokban, műhelyekben stb. keletkezett ún. *háziszemetet* természetesen nem a város, hanem a lakók, illetve az ingatlanulajdonosok takarították össze és szállították el. A szemét kihordatása a városi épületekből 1871-ben Pest városának (mint épülettulajdonosnak) 1500 forintjába került.

A *házak előtti gyalogjárdák* átmenetet jelentettek a házak belső területe és a szorosan vett közterület között. A gyalogjárdák tisztántartásáról (seprés, öntözés) is az ingatlanulajdonosok gondoskodtak. A házmesterek naponta (kora reggel) az úttestre söpörték a járdán levő szemetet. A hullott havat is az úttestre (kocsiútra) lapátolták. Gondoskodniuk kellett a járda melletti folyókának szabadon hagyásáról is.

A házmester nélküli házak, épületek előtti locsolásért Pest városa 728 forintot fizetett 1871-ben. (Az akkori pesti számadások sok ilyen kisebb költségtételt is megőriztek. A városháza toronyórájának felhúzása pl. 1871-ben 105 forintba került.)

Az *úttesten keletkezett szemét* összesöpörtése és elhordatása a város feladatkörébe tartozott az 1856. évi „Utca-tisztasági rendtartás” szerint. Az 1867. évi Pest városi közgyűlési határozat rendelkezése óta a háziszemetet sem volt szabad a háztulajdonosoknak magánfuvarossal elszállítatni, erre is a város által kijelölt fuvarost kellett használni.

A város tisztasága érdekében 1873-ban teljesen megtiltották a házakból (ablakokból, üzletekből) szemét kiszórását az utcára. (Ezidő óta tilos a *portörő kirázása* az ablakon át.)

A por, a hó és az ezek nyomán keletkező *sár eltakarítása* komoly feladatot rótt a városra. A szél a környékről sok homokot hordott Pest utcáira. A főváros később keleti határainak befásításával igyekezett védekezni a „rákosi homok” ellen. Elsősorban gyorsan növő akácokkal kísérleteztek.

A kocsit utak hótól és sártól megtisztítása akkoriban — száz éve — elég nehézkesen, kézi erővel történt. A napszámosok a havat, sárát az út szélére lapátolták, innen kocsikkal hordták el. Persze abban az időben a friss, tiszta hó eltakarításával nem kellett sietni. Nagyon sok polgár használt lovaskocsit. A lakosság szinte várta a hóesést. Olyankor Pest utcái csilingelő szánokkal teltek meg.